

УДК 351:005.334

Нечасва І.А.¹, Музолевська Б.Г.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-310 НУ «Запорізька політехніка»

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Публічне управління - це сфера, де державні органи та інституції взаємодіють з громадянами та вирішують питання, пов'язані з управлінням суспільством, що складається з набору процесів та інструментів, спрямованих на досягнення оптимальної продуктивності в організації, що надає публічні послуги [1]; передбачає реалізацію державної політики, використання державних ресурсів для сприяння розвитку та добробуту населення країни; процес здійснення управлінської діяльності для громадських організацій [2].

Публічне управління і корупція є пов'язаними поняттями, оскільки рівень корупції часто визначає ефективність та легітимність управління в країні. У будь-якій країні корупція є реакцією громадян на існуючий державний устрій, на неспроможність держави забезпечити нормальне функціонування суспільства. Така ситуація в Україні значною мірою стала можливою внаслідок відсутності політичної стратегії формування нової системи державного управління, позитивних перетворень у сфері діяльності управлінського апарату, наявності значних залишків старої командно-адміністративної системи, відсутності чіткої системи надання управлінських послуг [3].

Корупція характеризується корисливою спрямованістю, аналогічністю суб'єктів корупційних зловживань, усталеною однорідною повторюваністю корупційних дій [4], включаючи дачу або отримання хабарів або неналежних подарунків, подвійну діяльність та обман інвесторів [5], непотизм, кумівство, фаворитизм, зловживання владою, тощо.

Негативні наслідки корупції для публічного управління полягають в наступному: зниження ефективності роботи державних установ; зниження довіри громадян до уряду і державних інституцій; втрати економічного потенціалу; корупція може призвести до порушення прав людини. Також корупція може посилити кримінальну діяльність та організовану злочинність у суспільстві, якщо її не контролювати.

Під корупційним ризиком варто розуміти систему явищ і обставин, які виникають у процесі діяльності суб'єктів публічної адміністрації та створюють небезпеку вчинення корупційного або пов'язаного із корупцією правопорушення [6].

Найчастіше корупційні ризики виникають при виконанні функцій та процедур структурними підрозділами органів публічної влади через такі причини: відсутність дієвого контролю з боку керівництва та громадськості; відсутність необхідного рівня автоматизації та цифровізації внутрішніх організаційних процесів в органах державної влади; дублювання функцій різними органами публічної влади; наявність правових колізій норм нормативних та регуляторних актів вітчизняної законодавчої бази; неефективність взаємодії та координації уповноважених органів державної влади; неефективність судової влади та дії суддів на власну користь; неналежне реагування (або його відсутність) на скарги та відгуки громадян щодо неправомірної корупційної поведінки працівників органів публічної влади - неоднозначність податкового, бюджетного, господарського та митного законодавства; низький рівень профілактичної роботи серед працівників служб органів державної влади; проблеми технічного та методологічного характеру тощо [7].

За поширеністю корупційні ризики в діяльності державних службовців можна розташувати в такому порядку:

а) недоброчесність державних службовців може включати в себе: корупцію; неналежне виконання службових обов'язків; конфлікт інтересів; неетичну поведінку [8; 9];

б) виникнення конфлікту інтересів. Конфлікт інтересів – це суперечність між приватними інтересами публічного службовця та його службовими обов'язками, під час виконання яких він має переслідувати публічні інтереси [10]. На практиці розділяють потенційний та реальний конфлікт інтересів;

в) безконтрольність з боку керівництва. Внаслідок безконтрольності з боку керівництва можуть виникнути й інші корупційні ризики. Зокрема, такі як конфлікт інтересів, недоброчесність державних службовців [11]. Основними зонами контролю, які можуть привести до корупційних ризиків є: відсутність нагляду над фінансами; недостатня перевірка діяльності; політичний вплив на розподіл ресурсів; відсутність механізмів звітності та відкритості; система непотизму та благовоління; неефективне використання ресурсів [12];

г) наявність дискреційних повноважень. Саме наявність можливості діяти на власний розсуд створює умови для вчинення корупційних правопорушень. Дискреційні повноваження мають низку загальних ознак, а саме:

- дозволяють органу на власний розсуд оцінювати юридичний факт, внаслідок чого можуть виникати, змінюватись або припинятись правовідносини;

- дозволяють на власний розсуд обрати одну із декількох форм реагування на даний юридичний факт;
- надають можливість органу на власний розсуд вибирати міру публічно-правового впливу щодо фізичних та юридичних осіб, його вид, розмір, спосіб реалізації;
- дозволяють органу обрати форму реалізації своїх повноважень;
- наділяють орган правом повністю або частково визначати порядок здійснення юридично значущих дій;
- надають можливість органу на власний розсуд визначати спосіб виконання управлінського рішення [11].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Charest, N. (2012). "Public Management," in L. Côté and J.-F. Savard (eds.), *Encyclopedic Dictionary of Public Administration*. URL : www.dictionnaire.enap.ca
2. Semenya A. What is the study of public management. URL : <https://www.regenesys.net/reginsights/what-is-the-study-of-public-management>
3. Лазаренко С.Ж. Бабенко К.А. Корупція як результат системної неефективності державного управління. URL : <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/297-koruptsiya-yak-rezultat-sistemnoji-neefektivnosti-derzhavnogo-upravlinnya.html>
4. Мирославський С.В., Лещенко А.В. Запобігання корупції у системі державного та публічного управління в Україні: історико-ретроспективний аналіз. URL : https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/4.pdf
5. Chen J. Corruption: Its Meaning, Type, and Real-World Example. . URL : <https://www.investopedia.com/terms/c/corruption.asp#citation-4>
6. Заїка К. Корупційні ризики: поняття та засоби їх мінімізації. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 2 (14). 2018. С. 35-38. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31228/1/%D0%97%D0%B0%D1%97%D0%BA%D0%B0.pdf>
7. Тульчинська С. О., Красношопка В. В. Особливості дослідження причин виникнення корупційних ризиків у сфері публічної влади в контексті економічної безпеки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020, № 4, Том 3. С. 250-254. URL : <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/2020-4t3-43.pdf>
8. Сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL : <https://antycorportal.nazk.gov.ua/>
9. Сайт Transparency International Ukraine. URL : <https://ti-ukraine.org/en/>
10. Офіційний сайт Центру протидії корупції. Спекпроекти. URL : <https://antac.org.ua/special-projects/conflict-of-interest/>

12. Джух Н. Корупційні ризики в діяльності державних службовців.
URL : https://minjust.gov.ua/m/str_34678
13. Нечаєва І. А. Оцінка прозорості та відкритості комунального підприємства (установи, організації) як запорука ефективного використання місцевих фінансів і територіального розвитку. *Проблеми економіки*. 2020. №2. С. 265–273. URL : <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-265-273>.